

FIÓKA GYERMEK- ÉS IFJÚSÁGJÓLÉTI KÖZPONT

SZAKMAI PROGRAM
2014-2018

*„Nem messiás-é minden újszülött,
Fénylő csillag, mely feltűnt a családnak,
S csak későbbben fejlik a szokott pimasszá?”¹*

Szakmai program

Intézményünk az Egyesített Szociális Intézmény szakmai egysége, fenntartója a Budapest Főváros XV. kerületének Önkormányzata.

Szakmai Programunk annak a szabályzatcsomagnak a része, amely az ESZI tevékenységét taglalja, így dokumentumunk *szolgáltatótevékenységünk célját, alapelveit, módszereit* írja le.

Központunk tevékenységének céljait a jogszabályok világosan és egyértelműen megfogalmazták. Ennek alapján feladatunk a gyermek testi, lelki egészségének, családban történő nevelésének elősegítése, a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzése a megfelelő észlelő- és jelzőrendszer működtetésével, illetve a veszélyeztetettséget előidéző okok feltárása, a gyermek már kialakult veszélyeztetettségének megszüntetése érdekében a szükséges intézkedések megtétele, a helyettes szülői hálózat szervezése, illetve a családból ideiglenes hatállyal kiemelt, vagy nevelésbe vett gyermek családba történő visszahelyezésének elősegítése, valamint szakellátásból hazakerülő gyermek utógondozásának biztosítása, vagy fiatal felnőtt, utógondozásának, utógondozói ellátásának elősegítése.

Alapelveink és értékeink

Munkánk során, a velünk kapcsolatba kerülő gyerekek részére minden segítséget meg kell adnunk annak érdekében, hogy gyermekük mivoltát középpontba állítva emberi méltóságuk ne szenvedjen csorbát, életkoruknak megfelelő igényeikre, szükségleteikre adekvát megoldásokat, válaszokat kapjanak az őket körülvevőktől.

Célunk az is, hogy a gyermekkel szembeni rossz bánásmód valamennyi formája: a gyermekeket ért fizikai, szexuális vagy lelki erőszak, illetve bármilyen elhanyagoló magatartás feltárásra kerüljön.

A fentiek teljesülése érdekében a gyermekek véleménynyilvánítási jogának maximálisan érvényesülnie kell- Lehetőséget kell biztosítani számukra, hogy érdekeiket a legteljesebb mértékben érvényesíthessék és kapcsolataikat igényeik szerint ápolhassák. (A gyermeki jogok érvényesítésében számukra segítséget nyújtó gyermekjogi képviselő elérhetősége jól látható helyen a gyerekek rendelkezésére áll.)

¹ Madách Imre: Az ember tragédiája (8. szín)

Fontosnak tartjuk, hogy a hozzánk fordulókkal folytatott szociális segítő munka mellett a mindennapok gyakorlatában is elősegítsük a gyermekek jogainak érvényesítését.

Ennek a szemléletnek az intézményközi kapcsolatok során, a szakmai konferenciákon, egyéb szakmaközi megbeszéléseken, illetve bármilyen intézményközi és intézményen belüli kommunikációs formában éppúgy érvényesülnie kell, mint a gyermekekkel és családjaikkal való közös munkában.

Fontosnak tartjuk, hogy a tudomásunkra jutott, a gyermekeket érintő visszasságokat, hiányosságokat, elmaradásokat szakmai kompetenciánkhoz és munkánk szemléletéhez mérten kezeljük. A felénk közvetített, illetve tudomásunkra jutott információkat olyan módon kezeljük és használjuk, hogy az az érintett gyermek, gyermekek esetleges problémáinak megoldását szolgálja.

Lényeges szempont a bármely szinten megjelenő veszélyeztető és a gyermekeket kihatoló helyzetekkel való szembeszállás is. Ezt egyfelől a gyermekek támogatása, megerősítése révén, másfelől az érintett társadalmi intézmények, szervezetek, személyek felé gyakorolt figyelemfelhívással tartjuk elképzelhetőnek. Elméleti és gyakorlati munkánk célja, hogy a gyermekek egészséges fejlődésének és alapvető jogainak fenyegetettsége enyhüljön, illetve megszűnjön, továbbá, hogy e tekintetben mind a látóterünkbe kerülő gyereke ügyében, mind szélesebb, társadalmi értelemben pozitív változások történjenek. Központunk működésének legfontosabb alapértékének valljuk annak nyitottságnak a megtartását és ápolását, amely megteremti a lehetőséget az önkéntes segítségkérésre. Az intézményünkben dolgozó szociális munkások lehetőség szerint ennek mentén alakítják ki az együttműködést a gyermekekkel vagy családjaikkal. A szülők vagy gyámok jogainak, érdekeinek védelme ugyanúgy célunk - amennyiben az a gyermek érdekeihez igazodik.

A fentieknek megfelelően – bár intézményünk alapvetően családokkal dolgozik (ügynevezett komplex családgondozást végez) –, munkánk központi szereplői mindenkor a gyermekek. Függetlenül attól, hogy kinek a kezdeményezésére alakul ki a segítő kapcsolat (ki jelentkezett segítségért), a családot a gyermekek köré épült egységként értelmezzük.

Noha az általános szociális munka alapvetően szolgáltató jellegű, a gyermekjóléti szolgáltatás során végzett szociális munka ennél aktívabb. Az ebben dolgozó szociális munkás nem teheti meg, hogy tétlenül várja a hozzá fordulókat. Az esetkezelés során kezdeményezünk, illetve utánamegyünk egy-egy ügynek, ha a gyerek érdeke egyértelműen úgy kívánja, hatósági intézkedést javasolunk.

A munka szakmai színvonalának megtartása érdekében alapértékeink közé tartozik az intézményben dolgozó szakemberek szakmai fejlődésének, biztonságérzetének elősegítése, illetve megteremtése. Ebből a szempontból a szupervízió támogatása és a team-építés (team-karbantartás) fontossága mellett a munkahelyi légkör tisztaságának megőrzése is közös értékünk.

Intézményünkben a gyermek- és ifjúságvédelmi szociális munka speciális jellegét a fenti értékek és alapelvek szerint valósítjuk meg.

Ellátási terület, ellátottak köre

A XV. kerületben a lakosság száma 2012-ben: 81 008 fő. A gyerekek kor szerinti megoszlása: 0-3 év közötti 1 999, 4-6 év közötti 2 051, 7-14 év közötti 5 200, 15-18 év közötti 3 181 (2011. december 31-i állapot).

A kerület területe: 26, 95 km².

A kerület a főváros északkeleti városkapuja. Az M3-as autópálya bevezető szakasza, az M0-ás észak-északkeleti vonala, a 2-es főút városi becsatlakozása vonzóvá tette a kerületet a kereskedelmi nagyberuházások számára. Megépült a Pólus Center (akkor Közép-Kelet-Európa legnagyobb bevásárlóközpontja) a Metro, Praktiker és számos autót forgalmazó cég (Opel, Skoda, Mazda, Fiat), majd 2003-ban átadták az Ázsia Központ két fő épületét. Így az idetelepült áruházak, üzletek a "kereskedelem kerületévé" változtatták a főváros XV. kerületét. Az elmúlt évtizedben a fiatalok, gyerekek szempontjából keveset változott az általunk látott kép. Továbbra is gyakran meghatározó az, hogy szabadidejükben a „Pólusban”, vagy az „Ázsiában” foglalják el magukat. Ez maga után vonja az adott életszemléletet, igényeket, vágyakat és a problémákat.

A kerület három történetileg jól elkülöníthető területi egységből áll: Rákospalota, Pestújhely, Újpalota. E területrészek azonban sem építészeti szempontból, sem az ott élő emberek társadalmi, szociális helyzetét figyelembe véve nem tekinthetők teljesen homogénnek még Újpalotán sem – amely egy tipikus nagyvárosi lakótelep. Ez a homogenitás még kevésbé mondható el Rákospalotáról, ahol a családi házas, kertvárosias lakóövezet mellett létezik az Öregfalu nevű terület parasztházakkal, illetve felépült lakótelepi lakásaival, társasházaival. Pestújhely térsége családi házas, villaszerű épületekkel beépített településrész, de itt is található négyemeletes panelházak is.

A statisztikai adatok tükrében elmondható, hogy folyamatos népességszám csökkenésről lehet beszélni a kerületben.

A lakosság nemcsak fogyóban, hanem előregedőben is van.

Az objektív környezeti hatások következtében a családok egy része létminimum alatt él.

A regisztrált munkanélküliek száma 2012-ben 2594 fő (forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal).

A kerületben jelentős mértékben fordulnak elő egyszemélyes háztartások (kb. 30%), ami Budapesten belül nem számít „rossz” aránynak (budapesti adat: 34,6%). A gyermeküket egyedül nevelők aránya magas.

A XV. kerületben mind panellakások, mind családi házak jelentős számban találhatóak. A kerület lakóinak többsége saját tulajdonú ingatlanban él.

Főként az idős, illetve a gyermeket nevelő családok kerülnek olyan anyagi helyzetbe, hogy lakhatásuk veszélybe kerül, így jelentős részük szorul támogatásra abból a célból, hogy lakásukat meg tudják őrizni. Azonban az utóbbi években megjelentek azok a korábban elfogadható színvonalon élő családok, melyek elszegényedőben vannak, gyakran a lakásvesztés közvetett, vagy közvetlen fenyegetettségével. Egy részük a lakás rezsijének kifizetésével bajlódik

rendszeresen, vagy hosszú ideje albérletben él, s ennek díját tudja egyre kevésbé megfizetni, illetve hitelspirálba került.

A rossz lakásállapotok egyik oka, hogy a lakók gyakran időskorúak, gazdaságilag inaktívak, akik a felújítási munkálatokat nem, vagy csak külső segítséggel tudják elvégezni. Gyakran csak kisebb munkálatokat tudnak finanszírozni, a nagyobb felújítások nem történnek meg, és a lakások egyre rosszabb állapotba kerülnek. Ebben a vonatkozásban az utóbbi néhány évben reménykeltő változások történtek az újpalotai városrészben, ahol a tömb-rehabilitáció több házat is érintett.

A gyermekjóléti szolgáltatást mindenki térítésmentesen jogosult igénybe venni, akinek családjában gyermek van, vagy gyermeket vár, s akinek lakóhelye, tartózkodási helye, vagy tényleges tartózkodási helye kerületünkben van.

Feladataink, tevékenységeink

- 1) Minden, a településen élő gyermek családja, illetve minden szociális válsághelyzetben lévő várandós anya számára
 - a) felvilágosítást, tanácsot adunk az igénybe vehető – gyermekekkel kapcsolatos – ellátásokról, támogatásokról, szabadidős programokról,
 - b) prevenciós célú programokat szervezünk.
- 2) Azon gyermekek családjai számára, amelyek gondjaikkal a gyermekjóléti szolgálatot megkeresik (önként jelentkezők), vagy amelyek a jelzőrendszer valamely tagja, illetve szervezete jelzése alapján a gyermekjóléti szolgálat segítségét az önkéntes együttműködés keretében elfogadják (küldöttek)
 - a) konkrét problémáikban segítséget nyújtunk (tanácsadás),
 - b) segítő kapcsolatban terápiás jellegű segítséget kínálunk gondjaik (legyen az akár életvezetési, gyermeknevelési, szenvedélybetegséggel, pszichiátriai betegséggel összefüggő) megoldásában,
 - c) támogatjuk a fenntartó önkormányzat által kötött ellátási szerződés alapján biztosított átmeneti gondozási férőhelyekre jelentkező gyerekeket, családokat („Aranyhíd” Gyermek Átmeneti Otthona, illetve SZÉRA Családok Átmeneti Otthona),
 - d) a gyerekek, illetve más családtagok számára (tematikus) csoportfoglalkozásokat, klubokat tartunk.
- 3) Segítséget nyújtunk azon családok számára, amelyek az önkéntes együttműködés keretében nem tudják, vagy nem akarják a gyermeke(ke)t veszélyeztető gondjaikat megoldani (ún. kirendelt családgondozás keretében, hatósági kirendelés alapján).
- 4) Segítséget adunk a szüleiktől kiemelve nevelkedő (ideiglenes hatállyal elhelyezett, vagy nevelésbe vett) gyermekek családjainak annak érdekében, hogy a gyermek(ek) visszafogadására alkalmassá és képessé váljanak.
- 5) A családjukba visszakerült gyermekek, illetve fiatal felnőttek visszailleszkedését segítő támogatást nyújtunk (utógondozás).

- 6) Felkérésre figyelemmel kísérjük az örökbefogadási céllal új családhoz kerülő gyermek beilleszkedését, s tapasztalatainkról a felkérő szervnek visszajelzünk.
- 7) A jelzőrendszerrel kapcsolatban
 - a) a jelzések alapján a gondokkal küszködő családokkal felvesszük a kapcsolatot, szükség esetén
 - i) segítő kapcsolat keretében együttműködünk (alapellátás), továbbá
 - ii) segítséget nyújtunk a gyermekjóléti alapellátás valamely formájának igénybevételére (pl. bölcsőde, gyermekek átmeneti otthona),
 - iii) javaslatot teszünk hatósági intézkedésre (védelembé vételre, családbafogadásra, gyerekvédelmi szakellátásra),
 - b) folyamatosan kapcsolatot tartunk a gyerekekkel foglalkozó szakemberekkel, „működtetjük” a jelzőrendszert,
 - c) rendszeresen szakmaközi megbeszéléseken konzultálunk a velünk szorosan együttműködő szakembercsoportokkal.
- 8) Az önkormányzat számára
 - a) figyelemmel kísérjük a településen élő gyerekek szociális helyzetét, veszélyeztetettségét,
 - b) szükség esetén környezettanulmányt készítünk
 - c) felkérésre rész veszünk az önkormányzat által összehívott, gyerekeket is érintő döntéseit előkészítő szakmai megbeszéléseken,
 - d) évente egyszer ún. éves tanácskozáson áttekintjük a településen élő gyerekek szociális helyzetét és erről jelentést készítünk.

Módszereink:

Az egyéni esetkezelés során

Az egyéni esetkezelés vonatkozásában kerületünk gyermekekkel foglalkozó intézményei és szervezetei – eddigi munkánknak köszönhetően – már jól ismerik Központunkat. A gondozott családok jelentős része a jelzőrendszeren keresztül kerül a gyermekjóléti szolgálathoz.

A kapcsolatfelvétel kezdetén a gyerekeket és a felnőtteket részletesen felvilágosítjuk szolgáltatásunkról. E beszélgetés végén nyilatkozatot iratunk alá (a tájékoztatás megtörténtéről, illetve az együttműködés szándékáról) a kliensgyerekek felnőtt családtagjaival, törvényes képviselőivel.

Az ezt követő problémamegoldó közös munka során a kliens és a segítő között megállapodás születik. A megállapodás tartalmazza a megoldani kívánt problémá(ka)t, a feladatok megosztását, illetve a határidőket. A szociális munkás részéről az esetkezelés tudatos és tervszerű folyamat. Az esetkezelést a segítő szakembernek a szociális munka szabályai szerint, a személyes adatok védelmének szem előtt tartásával és a szociális munkások etikai kódexének betartva kell végeznie.

A családok gondozásában

A családokkal való foglalkozáshoz, a családgondozáshoz közvetlenül kapcsolódik az óvodákkal, iskolákkal, védőnőkkel, gyermekorvosokkal, a családsegítő szolgálat, gyermekek, illetve családok átmeneti otthona, a nevelési tanácsadó, a Rendőrség, a Polgármesteri Hivatal, a Gyámhivatal munkatársaival, illetve minden, gyermekekkel kapcsolatban álló intézménnyel való rendszeres kapcsolattartás.

Az egyes gyermekekkel, családokkal való törődés, a gondozás aprólékos munkát, nagy odafigyelést és sok időt igénylő folyamat, aminek alapfeltétele a családtagokkal kialakított bizalmi kapcsolat. Nem elég a család problémáinak ismerete és a családtagokkal való kapcsolattartás, fontos az is, hogy megismerjük a tágabb családot, illetve a környezetet, a gyerekekkel, családdal kapcsolatban álló szakembereket is. A családdal való együttműködés során – amennyiben ez indokolt – rendszeresen látogatjuk a családot saját otthonában. A megismerésen túl lényeges szempont az említett társadalmi és egyéb intézményekkel való kapcsolattartás rendszeressége. Még a probléma feltárás időszakában megbeszéljük, kidolgozzuk az adott gyerek, család jól-létének biztosításához szükséges együttműködés lépéseit, feladatait, amelyek a közös munkát alapozzák, majd a változó helyzetet elemezve szükség szerint korrigáljuk tevékenységünket. Ha a szülők-családtagok és a gyermek érdeke között ellentét van, a gyermekjóléti szolgáltatás a gyermek érdekét tartja elsődlegesnek.

Mindezek mellett azonban azt is figyelembe kell venni, hogy a gondozott gyerekekkel, illetve családjával kapcsolatos információk csak a gondozás szempontjából fontos indokkal adhatóak ki, illetve oszthatóak meg.

Az elhelyezési értekezleteken, védelembe vételi, felülvizsgálati tárgyalásokon

A gyermekjóléti központ által gondozott gyerekek ügyében rendezett szakmai megbeszéléseken lehetőség szerint minden alkalommal részt veszünk. Ezt kiemelten fontosnak tartjuk azért, mert ezeken az eseményeken a gyerekek sorsának alakulásában a helyzetet jól látó, ismerő szakemberi tevékenységünk mellett képviseljük a gyerekek mindenkor legjobb érdekét is.

Az esetmegbeszélések (esetkonferenciák, szakmaközi megbeszélések) vonatkozásában

A gyermekjóléti szolgálat által, egy-egy család ügyében összehívott esetkonferenciák, illetve az egy adott probléma megbeszélésére, vagy egy jelzőrendszeri szakember-csoport részére szervezett szakmaközi megbeszélések szorosan kapcsolódnak a családokkal végzett gondozási munkához.

A családok állapotának pontosabb megértését a segítség hatékonyabbá tétele érdekében, illetve a társintézményekkel való gördülékenyebb kapcsolatok kiépítését, vagy biztosítását célozva tartjuk *esetmegbeszéléseinket*. Ezek a megbeszélések közvetlen módon szolgálják a gyermekek érdekeit és segítik a családgondozás folyamatát.

Esetkonferencia megtartására akkor kerül sor, ha a szociális munkás munkája során olyan problémák merülnek fel, amelyek megoldásához az érintett társintézményekkel (pl. óvoda, iskola, egészségügy) és a családdal történő személyes és többoldalú közös munka szükséges. Ezeken a megbeszéléseken a társintézményekkel és a családdal együtt dolgozunk ki olyan cselekvési tervet, amelyben a résztvevők megállapodnak az illetékességükbe tartozó lépésekről és a kapcsolattartás, illetve az információcsere módjáról. Az esetkonferenciának a családtagok fontos résztvevői. Meghívásuktól csak indokolt esetben tekintünk el. A gyermekjóléti szolgálatok alapvető feladata az észlelő- és jelzőrendszer működtetése, amely lehetővé teszi a gyermekeket általában veszélyeztető okok feltárását, valamint az egyes gyermek veszélyeztetettségének időben történő felismerését.

A szakmaközi megbeszéléseken egy-egy területen jelentkező probléma, vagy problémacsoport átgondolását állítjuk középpontba. Ez értelemszerű, mivel a jelzőrendszer tagjai mindennapi kapcsolatban állnak a potenciális kliensekkel, első kézből szerzik benyomásaikat a gyermekek helyzetéről. Segítségük nélkül nem tudnánk információhoz jutni az általunk még nem ismert családokról, gyerekekről, illetve a segítő folyamat során tapasztalható, a mindennapokban észlelhető változásokról. A jelzőrendszer tagjainak tapasztalatai majdnem egészében „lefedik” egy adott település teljes lakosságát, azokat mindenképpen, akik valamilyen ellátásban részesülnek.

Rendszeresen találkozunk továbbra is az óvodák, iskolák képviselőivel, az átmeneti gondozást, napközbeni ellátást nyújtó szakemberekkel, a rendőrséggel, és az egészségügy munkatársaival.

A település életének figyelemmel kísérése nem képzelhető el a jelzőrendszer tevékeny közreműködése nélkül. Ugyanakkor fontos feladat tudatosítani bennük a jelzési kötelezettséggel együtt járó feladatokat, az ezzel járó felelősséget. Ennek érdekében kiemelt fontosságúak a jelzőrendszerrel való rendszeres és személyes találkozások.

A fejlesztő foglalkozások

A gyermekjóléti szolgálatban folyó fejlesztő pedagógiai munka az egyéni fejlesztésen belül a tanuláshoz szükséges részképességek meglévő szintjének felmérése és azok fejlesztése óvodás és iskolás korosztály számára.

Fő tanulási probléma továbbra is az olvasás, szövegértés és a helyesírás területén jelentkezik, ami mögött sok esetben a későn felismert diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia áll. A gyermekek, illetve szüleik gyakran csak akkor kérik a segítségünket, amikor a tanulási nehézségekhez nagyfokú ismeretanyag hiány, tanulási kudarc társul már.

A magántanulókkal való foglalkozás komoly kihívást jelent fejlesztőpedagógusaink számára. A sok esetben súlyos iskolai kudarcok után magántanulóvá váló gyerekek heti több alkalommal rendszeresen járnak fejlesztőpedagógusainkhoz. A korrepetálás nem a gyermekjóléti szolgáltatás feladata volna, de azért vállaljuk a magántanulókkal való törődést, mert a

foglalkozás (a sikeres vizsgázáson kívül) csökkenti annak esélyét, hogy a gyerek rendszeres program nélkül, céltalanul élje hétköznapijait, illetve a foglalkozások növelik önbizalmát, önértékelését, nagyobb esélyt adnak számára a továbbtanuláshoz.

Jogi tanácsadás

Mindennapi munkánk kiegészítője kezdetektől fogva a jogi tanácsadás. Jogászaink négy vonatkozásban nyújtanak segítséget:

1. jogi tanácsadást biztosítanak kliensek számára a szociális munkások által előre megbeszélt időpontban;
2. tanácsadást nyújtanak a szociális segítő szakemberek számára egy-egy gondozott család ügyével kapcsolatban előre egyeztetett időpontban
3. foglalkoznak intézményi ügyek jogi vonatkozásaival (pl. jogszabályváltozások nyomkövetése, értelmezése)
4. és adnak azonnali jogi tanácsokat krízis-ügyekben.

Munkánk során egyre szerteágazóbb jogi ismeretre van szükség. Így mind a kliensek, mind a segítő szakemberek számára elengedhetetlen, hogy megbízható jogi segítséget, eligazítást, tanácsot kapjanak.

A terápiás foglalkozások

Munkánk során nagy szükség lehet a szociális munkát kiegészítő pszichológiai tanácsadásra, terápiára. A tanácsadással, rövid terápiával központunkban részmunkaidőben immár négy pszichológus foglalkozik. A pszichológusok fogadónapjain eddig is nagyon sok gyermek és szülő fordult meg, a szociális munkások által egyeztetett időpontok általában telítettek. Bár pszichológusaink munkájuk során sok olyan probléma megoldását segítik, amelyek kívül állnak a szociális munka kompetenciáján, a pszichiátriai természetű kérdésekre, pszichiáter szakember híján nem mindig tudunk választ adni.

Központunkban a mentális, életvezetési, családkonzultációs, családterápiás és egyéni terápiás munkafolyamatok keretei sok családnak jelentettek továbblépési lehetőséget. Pszichológusainkhoz nagyrészt azok az ügyfeleink kerülnek, akiknek ügyében a szociális munkással szoros együttműködésre van szükség. Akadnak olyan esetek is, amikor a családdal való kapcsolat nehézségei miatt szükség van a közös munka kereteinek, céljainak újraértékelésére. A pszichológiai tisztázás ezekben a helyzetekben is fontos segítséget jelent.

Krízishelyzetben gyakran kívánatos a szociális munkába bevonható pszichológus közreműködése.

Előfordul az is, hogy egy család gondozási ügye lezárul, de a pszichológushoz még egy ideig bejárnak.

A belső pszichológiai tanácsadás mellett nagy számban segítjük ügyfeleinket más szakemberekhez is: addiktológiai rendelésre, gyermek- és felnőtt pszichiátriára, drogambulanciára, nevelési tanácsadóba, illetve szakértői bizottság elé.

Csoportok, klubok, táborok és egyéb szabadidős programok

Az egyéni esetkezelés (családgondozás) mellett feladataink közé tartoznak a csoportok, klubok és más szabadidős programok szervezése. Amellett, hogy ezek a munkaformák jelentős prevenciós hatást fejtenek ki, a szociális munkás más közegben is megismerheti, s kapcsolatot teremthet a gondozott gyerekekkel. Ezek az alkalmak bizonyos esetekben segíthetik a velünk kapcsolatban álló gyerekek (korosztályi) beilleszkedését, teret adhatnak problémáik megoldására, illetve javíthatják, finomíthatják társas készségeiket.

Prevenciós munkánkhoz a tematikus csoport-, illetve klubszintű tevékenységek tartoznak:

1. Klubok

A klubfoglalkozásokat a gyerekek igényei szerint alakítjuk ki, melyet a programjainkon megjelenő gyerekek ötleteit, kívánságait figyelembe véve állítottunk össze. Az iskolai tanév során pénteken délutánonként változatos programokkal várjuk az érdeklődőket. A programok között szerepel pl.: játék, sportverseny, kézműves foglalkozás. Leterheltségünk és a megjelenő gyerekek száma, illetve igényei alapján rugalmasan alakítjuk szabadidős programjainkat.

A csoportok vonatkozásában évek óta az mondható el, hogy elsősorban kapacitás-, de helyhiány miatt is, nem indítunk állandó összetételű tematikus csoportokat. Tervezzük, hogy amennyiben tágasabb helyen fogunk dolgozni, újra átgondoljuk ez ügyben lehetőségeinket, mert nagyon fontosnak tartjuk, hogy a gyerekekkel több élő kapcsolatot ápolhassunk és örömeiket, problémáikat közvetlenebb formában is megismerhessük.

2. Nyári, szünidei programok

A tanév közben jól bevált klubfoglalkozásaink nyáron átalakulnak. Júliusban és augusztusban minden héten egyszer *kirándulásokat* szervezünk. Szeretnénk, ha a rendszeresen hozzánk járó gyerekek nem maradnának el a hosszú nyári szünet miatt. Ismerve helyzetüket, lehetőséget kell kínálnunk a szabadidő hasznos eltöltésére.

A kirándulásokat olyan helyekre szervezzük, ahol érdekes programok várják a gyerekeket, és ahová egyáltalán nem, vagy csak ritkán juthatnak el. Így az elmúlt évek során eljutottunk pl. a Vasúttörténeti Parkba, Állatkertbe, Cirkuszba, Millenáris Parkba, Lepkémúzeumba, Gellérthegy Víztározóba, Közlekedési Múzeumba, Planetáriumba, Csodák Palotájába, Ligetbe, Margit-szigetre és még számtalan helyre. A fent említett programokat évente újra tervezzük és szükség esetén átalakítjuk figyelve arra is, hogy a folyamatosan bekapcsolódó új gyerekek érdeklődésének is megfeleljünk.

A kirándulások során azt tapasztaljuk, hogy a gyerekeknek óriási élményt jelentenek ezek a programok. Megerősítést nyert az a feltételezésünk, hogy nagyon sokan közülük soha nem jártak az általunk látogatott helyeken. A programjainkon való részvételük segítséget nyújt a hétköznapi életben való

eligazodáshoz (közlekedés, tájékozódás, pénzkezelés, kapcsolatteremtés, kulturált viselkedés).

A szabadidős jellegű programok szervezésénél az önkéntesség abszolút módon érvényesül. Ezt elsődlegesnek tartjuk akkor is, ha a védelembe vétel folyamán minden erővel megpróbáljuk motiválni a gyerekeket prevenciós programjaink igénybe vételére. A bejutás a gyermekkel, szülővel dolgozó családgondozó ajánlásával, illetve egyéni kérésre egyaránt történhet. A klubok, szabadidős programok és csoportok munkája egymást teljes mértékben kiegészítik, illetve segítik. Célunk, hogy minden gyermek megtalálhassa nálunk a neki megfelelő társas formát. Intézményünk csoport-jellegű, közösségi programjainak középpontjában az az élmény áll, amelynek révén a bekapcsolódó gyerekek megerősítést kaphatnak egymástól (vagy adott esetben a felnőttektől is), mindezt felszabadító, felhőtlen játékok, programok, beszélgetések során.

Fontosnak tartjuk, hogy a hozzánk járó gyerekek értelmesen, tartalmasan töltsék a szünidőt. Igyekszünk olyan nyaralási lehetőséget találni a gyerekek számára, amely testi- lelki egészségüket szolgálja. Amikor lehetőségünk van rá, anyagilag is támogatjuk a gyerekek táborozásait.

A speciális szolgáltatások

1. Az *utcai és lakótelepi szociális munka* vonatkozásában a tennivalók két részre oszthatóak.

Az utcai és lakótelepi szociális munka legalapvetőbb törvénye, hogy nem szabad hagyni, hogy gyermek folyamatosan utcán tartózkodjon. Ennek megfelelően minden, kerületünkben terepen dolgozó szakembernek külön figyelmet kell fordítania a gyerekekre.

Javaslataink, megállapodásaink arra irányulnak, hogy amennyiben olyan gyereket látnak az utcákon céltalanul lődörögni, akinek helyzetét nyugtalanítónak tartják, haladéktalanul jelezzék a Fiókának. A mi feladatunk pedig az, hogy az esetleges gyermek-hajléktalanságot azonnal megszüntessük, az utcán rendszeresen céltalanul lődörgő (kallódó-csellengő), utcára szoruló, otthoni környezetükben nyugodt délutáni elfoglaltságot nem lelő gyerekek, illetve gyerekcsoportok számára pedig tartalmas időtöltést igyekezzünk biztosítani a klubok szervezésével (melyekről korábban már volt szó).

Ebből a szempontból intézményünk mindenképpen bővítésre szorul.

2. Már több éve igyekszünk segítséget nyújtani kapcsolattartási ügyekben gondokkal küszködőknek. Ezekben az esetekben a szociális munkás a gyereket nevelő és a kapcsolattartási igénnyel rendelkező felnőttekkel megállapodást köt, s az ebben megfogalmazottak alapján folyik a későbbiekben a gyerekekkel való kapcsolattartás. Központunk minden szombaton 10 és 17 óra között nyújt *kapcsolattartási ügyeletet*.

3. A *kórházi szociális munka* tekintetében – minthogy nincs a kerületünkben kórház - minden olyan kórházzal, ahol területileg illetékes gyerekekkel van gond, együttműködik a gyermekjóléti központ. Így ezekben a kórházakban a gyerekekkel, illetve várandós anyákkal kapcsolatban álló szociális segítő szakemberekkel fenntartjuk az együttműködést.

4. A *készenléti szolgáltatás* (krízis-telefon néven) 1998 óta működik. Ez a szolgáltatás az intézmény nyitvatartási idején túl biztosít tanácsadást, szükség esetén azonnali segítségnyújtást a kliensgyerekeknek, családtagjaiknak és társintézményeinknek.

Az éves tanácskozás szervezésének módja

A tanácskozás megszervezése a 15/1998-as NM. rendeletben megfogalmazott kötelező feladat, melyen a gyermekjóléti szolgáltatásban fontos szerepet játszó jelzőrendszeri tagok bevonásával a gyermekjóléti központ áttekinti a település helyzetét gyermekvédelmi szempontból, s ezen kívül egy választott témakört igyekszik körüljárni.

A gyermekvédelemnek mindenképpen szükséges rendszeresen összeülnie a más ágazatokban gyerekekkel is foglalkozó szakemberekkel (az oktatás, művelődés, sport, egészségügy, büntetőeljárás területéről) szakmai fórumot teremtve számukra, hogy összehangolják tevékenységüket, valamint megoldásokat javasoljanak a gyerekek érdekében. A javaslatok abban az esetben tudnak tényleges változást eredményezni, ha a „döntéshozók”, a helyi önkormányzat érintett tagjai, s a „végrehajtók”, a Polgármesteri Hivatal munkatársai, s intézményei egyaránt részt vesznek a kidolgozásban, s a megvalósításban egyaránt.

A fejlődés lehetőségei

Képzések, továbbképzések, szupervízió

A team számára rendkívül fontos a konferenciákon, képzéseken, továbbképzéseken történő megjelenés, részvétel. A gyermekvédelmi munka szerteágazó, többértű problémamegoldást tesz szükségessé, ennek megfelelően az új ismeretek, készségek elsajátítása, új információk megismerése, a különböző szakterületek tevékenységére történő rálátás, illetve azok átlátása alapvető és folyamatos követelmény a feladatellátás során. A gyerekekkel és családjaikkal végzett szociális segítő munkában olyan újfajta módszerek kezdenek meghonosodni, amelyek ismerete mindenképpen emeli az elvégzett segítő munka színvonalát (pl. mediáció, elterelés, családterápia).

A szupervízió középpontjában a segítő munkájának tartalmi kérdései, folyamata, vagy kapcsolati tényezők vannak. Segítséget nyújt a mélyebb önismeret, a szakmaiság elsajátításában, gyakorlásában. Lehetőséget biztosít a személyes

mentálhigiénére s azon keresztül tanulásra, fejlődésre, ezen belül a mindennapi munka során felmerülő külső és belső konfliktusok rendezésére, a kompetenciahatárok kialakítására, ezáltal a kiégés veszélye is megelőzhető, kivédhető. Továbbá a szolgáltatási kultúra színvonalának emeléséhez szükséges az önismeretből fakadóan bővülő eszközhasználat, amely kellékek segítségével mélyül a szakmai hozzáértés, így megteremti a segítő biztonságát, magabiztosságát, ezért a kliensek számára stabilabb támasz nyújtható. Minden szupervíziót igénylő szociális munkásnak el kellene jutnia a megfelelő mentorhoz.

Jövőkép; a szakmai, személyi, tárgyi feltételek javítása

Az utóbbi években az esetek összetettebbé válása és a megnövekedett adminisztráció révén kibővült és sokkal megterhelőbbé vált a mindennapi munka. A megnövekedett feladatok ellátásához több helyre és korszerűbb körülményekre van szükség. A jelentős mennyiségű adminisztráció elvégzése szükségessé teszi a számítógéppark folyamatos korszerűsítését, a munkatársak technikai ismereteinek szinten tartását. Az elmúlt években jelentősen megnőtt a fluktuáció, az alacsony bérek miatt sokkal többen hagyják el az intézményt, s a maradók jellemzően alapvető megélhetési gondokkal küszködnek. Ez semmiképpen nem tesz jót a segítő munka minőségének, gátolja a segítő szakember fejlődését, jövőképét, életpálya-kilátásait. A személyi feltételek javításának átgondolása során fontos szempont az, hogy egy jól működő, erős kohéziójú team létszámának bővülése hogyan befolyásolja a közösség munkáját, illetve miként tartható meg a biztonságosan egymásra támaszkodó tagok csoportidentitása. Fontos volna, hogy a felelősségteljes munkát végző szakemberek anyagilag olyan helyzetbe kerüljenek, hogy a napi megélhetésen kívül a rekreációra is jusson. Jelen pillanatban ugyanis javadalmazásuk a megélhetéshez is épp hogy elég.

Reményeink szerint pozitív változást fog hozni központunk működésében az új helyre való költözés (Hartyán köz 2.), ahol bőségesen lesz hely a kliensekkel való egyéni és csoportos foglalkozásra, s a segítő szakemberek is megfelelő elhelyezést fognak kapni mindennapi munkájukhoz.

Budapest, 2014. április 1.

dr. Révész Magda
Egyesített Szociális Intézmény
„Fióka” Gyermekek- és
Ifjúságjóléti Központ
egységvezető